

УДК 657

АНАЛІТИЧНІ МОЖЛИВОСТІ ДЕРЖАВНИХ ЦИФРОВИХ ПЛАТФОРМ ДЛЯ КОНТРОЛЮ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ

І. І. Власюк

здобувачка вищої освіти першого (бакалаврського) рівня, група ОіО-41,
навчально-науковий інститут економіки та менеджменту

Науковий керівник – к.е.н., доцент О. О. Дорошенко

*Національний університет водного господарства та природокористування,
м. Рівне, Україна*

Статтю присвячено аналізу аналітичної цифрової платформи України ІАС «Прозорий бюджет». Сьогодні майже в кожній країні світу цифрові технології стали серед ключових інструментів органів влади у вирішенні суспільних проблем. Саме завдяки цифровізації країни можуть забезпечувати прозорість публічної сфери, контроль за фінансуванням політичної діяльності, а також активність громадськості.

Ключові слова: цифрові технології, державні цифрові платформи, бюджетні кошти, аналіз, інструменти.

The article is devoted to the analysis of the analytical digital platform of Ukraine IAS "Transparent Budget". Today, in almost every country in the world, digital technologies have become among the key tools of authorities in solving social problems. It is thanks to digitalization that countries can ensure the transparency of the public sphere, control over the financing of political activities, as well as public activity.

Keywords: digital technologies, state digital platforms, budget funds, analysis, tools.

Цифрові технології значно стимулюють розвиток відкритого інформаційного суспільства як одного з істотних факторів розвитку демократії в Україні, підвищення продуктивності, економічного зростання, а також підвищення якості життя громадян України. Впровадження цифрових технологій, що підтримуються, зокрема, цифровим розвитком державного сектору, мають стати основною характеристикою економічного розвитку суспільства загалом.

Мета статті – це розгляд й аналіз аналітичних можливостей платформи ІАС «Прозорий бюджет» для контролю ефективності використання бюджетних коштів.

В Україні є багато цифрових платформ для отримання різних видів послуг, звернімо увагу на ІАС «Прозорий бюджет» – надає доступ громадянам до інформації про публічні кошти на всіх стадіях планування та використання, сприяє підвищенню інвестиційної привабливості країни за рахунок більш відкритої політики уряду, зменшує вірогідності зловживань та вчинення корупційних дій на всіх етапах бюджетного процесу. В цій системі доступні наступні модулі [10]:

- бюджет для громадян;
- єдиний вебпортал використання публічних коштів;
- реєстр проєктів міжнародних фінансових організацій (Proif);
- видатки на освіту;
- відшкодування ПДВ – сторінка на сайті Міністерства фінансів України, де можливо перевірити інформацію по заявах на відшкодування ПДВ для кожного платника податків [7];
- державні банки;

- боргова політика;
- бюджет бюджету – інструмент, який відображає основні показники виконання бюджету громади в поточному році (структура річного бюджету громади) [6].
- Chrome розширення – інструмент, який надає швидкий доступ та зручний спосіб переміщення між модулями платформи ІАС «Прозорий бюджет»[1];
- Telegram-бот – бот платформи Є-data, який надає офіційну інформацію про публічні фінанси України та повідомляє про оновлення [2];
- фінансова статистика (Dashboard).

Бюджет для громадян – офіційний державний портал, призначений для інформування громадськості про основні цілі, завдання та пріоритетні напрями бюджетної політики України. На порталі доступні такі дані [4]:

- бюджетна грамотність, а саме про бюджетний процес та бюджетну систему;
- проєкт річного бюджету, а саме доходи, видатки, кредитування та фінансування;
- фактичний бюджет, а саме доходи, видатки, кредитування, фінансування та державні фонди;
- борг, а саме стан боргу та гарантованого боргу;
- місцеві бюджети, а саме їх планування та виконання;
- розпорядників та одержувачів бюджетних коштів;
- BOOST-аналіз доходів, видатків, кредитування та фінансування (BOOST-аналіз – інструмент аналізу бюджетних показників).

Розглянемо структуру бюджету за доходами (рис. 1) та витратами (рис. 2), яка доступна в цьому модулі.

Рис. 1. Структура бюджету за доходами за 2022 р.

Проаналізувавши рис. 1, можна зробити висновок, що за 2022 р. найбільше доходів у бюджет приносили податкові надходження – 53,14%, від Європейського Союзу, урядів іноземних держав, міжнародних організацій, донорських установ – 26,91% та неподаткові надходження – 19,38%, а найменше від органів управління – 0,53%, доходи від операцій з капіталом – 0,03%, надходження від цільових фондів – 0,01%.

Проаналізувавши рис. 2, можна зробити висновок, що за 2022 р. найбільше видатків з бюджету було на оборону – 42,24%, громадський порядок, безпека та судова влада – 16,39% та соціальний захист та соціальне забезпечення – 15,75%, а найменше на охорону

навколишнього природного середовища – 0,17%, житлово-комунальне господарство – 0,02%, духовний та фізичний розвиток – 0,41%.

Рис. 2. Структура бюджету за видатками за 2022 р.

Єдиний вебпортал використання публічних коштів – офіційний державний портал, в якому містяться відкриті дані про використання розпорядниками та одержувачами публічних коштів державного та місцевих бюджетів. На порталі доступні такі дані [9]:

- про платіжні трансакції на єдиному казначейському рахунку;
- про договори та стан їх виконання;
- звітність яка подається та оприлюднюється розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів;

• загальні показники (кількість та структура оприлюднених документів; кількість та сума оприлюднених трансакцій; розподіл за областями та КОПФГ зареєстрованих на вебпорталі розпорядників та одержувачів бюджетних коштів).

Реєстр проєктів міжнародних фінансових організацій (Proifi) – офіційний державний портал, який містить інформацію про проєкти соціального і економічного розвитку України, які реалізуються із залученням коштів міжнародних фінансових організацій (МФО). На порталі доступні наступні дані [11]:

- про проєкт (мета, стан, вартість проєкту, орієнтовна сума позики, кредитор (МФО) та відповідальний виконавець, підготовка проєкту, фінансування та виконання проєкту, досягнуті результати, звітність про виконання проєкту);

• загальні показники (динаміка використання коштів по роках, структура фінансування проєктів за галуззю реалізації, за кредитором (МФО) та за відповідальним виконавцем).

Видатки на освіту – сторінка на сайті Міністерства фінансів України, де міститься інформація про видатки на вищу та середню освіту. На сторінці доступні такі дані [5]:

- кількість закладів вищої освіти, кількість студентів;
- видатки по загальному та спеціальному фонду;
- середні видатки на 1 студента за держзамовленням та контрактом;
- якісні показники діяльності закладів вищої освіти (середній конкурсний бал зарахованих абітурієнтів, середній бал ЄВІ випускників закладу);

- кількісні показники діяльності закладів вищої освіти (середні видатки на 1 студента, кількість студентів, науково-педагогічний та інший персонал, середня кількість студентів на одиницю науково-педагогічного персоналу);

- показники діяльності закладів вищої освіти (касові видатки по загальному та спеціальному фонду по кожному закладу);

- кількість шкіл, учнів, вчителів та класів;
- середні видатки на 1 учня;
- наповнюваність шкіл;
- середня наповнюваність класів та навантаження вчителів;
- середній рівень результатів ЗНО по регіонах.

Державні банки – сторінка на сайті Міністерства фінансів України, де містяться звіти по державних банках, а саме [8]:

- Зведена звітність щодо діяльності державних банків (АТ КБ «ПриватБанк», АБ «Укргазбанк», АТ «Укрексімбанк», АТ «Ощадбанк») (Ключові показники діяльності державних банків, Звіти);

- Звітування про діяльність банку АТ КБ «ПриватБанк»;
- Звітування про діяльність банку АБ «Укргазбанк»;
- Звітування про діяльність банку АТ «Укрексімбанк»;
- Звітування про діяльність банку АТ «Ощадбанк»;
- Звіт про роботу з непрацюючими кредитами.

Боргова політика – сторінка на сайті Міністерства фінансів України, де міститься інформація наведена в таблиці.

Таблиця

Інформація модулю «Боргова політика»

Назва блоку	Доступна інформація
1	2
Основна інформація	<ul style="list-style-type: none"> ▪ державний борг та гарантований державою борг (середньострокові стратегії управління державним боргом, програми управління державним боргом, звіти про виконання Програми управління державним боргом, звіти про виконання Середньострокової стратегії управління державним боргом); ▪ стратегія та програма управління державним боргом; ▪ процедура надання державних гарантій (державні гарантії на портфельній основі); ▪ місцевий борг та місцевий гарантований борг
Боргова статистика	<ul style="list-style-type: none"> ▪ державний борг та гарантований державою борг (інформаційна довідка щодо державного та гарантованого державою боргу, державний та гарантований державою борг); ▪ місцевий борг та місцевий гарантований борг (інформація щодо здійснених місцевих запозичень, інформація щодо здійснених місцевих гарантій, інформація щодо скасованих кредитних угод та правочинів про надання місцевих гарантій, інформація щодо скасованих кредитних угод щодо місцевих запозичень); ▪ боргова статистика МВФ в рамках ССПД; ▪ боргові платежі та прогнози (прогнози щомісячні платежі за державним боргом); ▪ реєстр державних гарантій (інформація щодо наданих державних гарантій); ▪ прострочена заборгованість перед державою (інформаційна довідка щодо стану простроченої заборгованості позичальників перед державою за позиками, наданими державою або під державні гарантії)

продовження таблиці

ОВДП (облігації внутрішніх державних позик України)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ військові ОВДП; ▪ процедура проведення аукціонів; ▪ календар аукціонів; ▪ оголошення та результати аукціонів; ▪ ОВДП, що перебувають в обігу; ▪ бенчмарки; ▪ ОВДП для місцевих бюджетів; ▪ ОВДП для населення
Первинні дилери	<ul style="list-style-type: none"> ▪ перелік первинних дилерів; ▪ рейтинг первинних дилерів; ▪ відбір та оцінка первинних дилерів
ОЗДП (облігації зовнішніх державних позик України)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ процедура випуску; ▪ ОЗДП, що перебувають в обігу; ▪ проспект емісії; ▪ код LEI
Кредитний рейтинг	<ul style="list-style-type: none"> ▪ динаміка кредитних рейтингів України; ▪ кредитні рейтинги державних цінних паперів (кредитні рейтинги боргових зобов'язань України)
Інформація для інвесторів	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ukraine in the Year, State Budget, CFA Ukraine – War Bonds investing in Peace for Ukraine і т.д.; ▪ ІР календар (Ukraine Data Release Calendar); ▪ макроекономічний прогноз на 2022–2024 роки; ▪ прогрес у сфері екології, соціальної відповідальності та ефективного управління в Україні (добровільний національний огляд щодо Цілей сталого розвитку в Україні, моніторинговий звіт «Цілі сталого розвитку: Україна»)

* Складено автором за даними [3].

Фінансова статистика (Dashboard) – інструмент, який надає інформацію про [12]:

- ✓ показники планування та виконання бюджетів (структура бюджету, показники динаміки, коефіцієнти порівняння, аналітичний огляд);
- ✓ показники використання публічних коштів (динаміка оприлюднення транзакцій ДКСУ, аналіз використання коштів за договорами);
- ✓ показники фінансування проєктів за кошти МФО (динаміка надходження коштів від міжнародних фінансових організацій).

Для забезпечення прозорості використання публічних коштів в Україні було створено платформу ІАС «Прозорий бюджет», яка має велику кількість модулів та віджетів, що дають змогу за допомогою відкритих даних аналізувати бюджети різних рівнів, відслідковувати ефективність використання бюджетних коштів, а також в інтерактивному режимі отримувати всю актуальну інформацію. Використання цих інструментів розширює можливість участі громадян в процесах ухвалення управлінських рішень і дає чітке уявлення нашим партнерам як всередині країни, так і за її межами, про цілі та необхідні перетворення у сфері управління державними фінансами.

1. Chrome розширення. URL: <https://chrome.google.com/webstore/detail/edata-%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%BE%D1%80%D0%B8%D0%B9-%D0%B1%D1%8E%D0%B4%D0%B6%D0%B5%D1%82/ojoicmedfdoenfkpnoblkialbgldnkc?hl=uk> (дата звернення: 04.03.2023).
2. Telegram-бот. URL: <https://edata.gov.ua/pages/telegram-bot.html> (дата звернення: 04.03.2023).
3. Боргова політика. URL: <https://mof.gov.ua/uk/borgova-politika> (дата звернення: 04.03.2023).
4. Бюджет для громадян. URL: <https://openbudget.gov.ua/about-portal> (дата звернення: 04.03.2023).
5. Видатки на освіту. URL: <https://mof.gov.ua/uk/the-reform-of-education> (дата звернення: 04.03.2023).
6. Віджет бюджету. URL: <https://edata.gov.ua/pages/widget-openbudget.html> (дата звернення: 04.03.2023).
7. Відшкодування ПДВ. URL: <https://mof.gov.ua/uk/vat-refund> (дата звернення: 04.03.2023).
8. Державні банки. URL: <https://mof.gov.ua/uk/zviti-po-derzhavnih-bankah-fin> (дата звернення: 04.03.2023).
9. Єдиний вебпортал використання публічних коштів. URL: <https://spending.gov.ua/new/about-portal> (дата звернення: 04.03.2023).
10. ІАС «Прозорий бюджет». URL: <https://edata.gov.ua/> (дата звернення: 04.03.2023).
11. Міжнародні фінансові проєкти. URL: <https://proifi.gov.ua/about-portal> (дата звернення: 04.03.2023).
12. Фінансова статистика. URL: <https://edata.gov.ua/pages/dashboard.html> (дата звернення: 04.03.2023).